

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Handelsanställdas förbunds yttrande över "Straffrättsliga åtgärder mot tillgreppsbrott och vissa andra brott" (Ds 2019:1)

Handelsanställdas förbund yttrar sig över frågan om tillträdesförbud i butiker eftersom det är Handels medlemmar som arbetar i dessa.

Sammanfattning

- Handels är inte överens med utredningens slutliga bedömning gällande tillträdesförbud i butiker. Handels anser att det föreligger tillräckligt starka skäl för en reglering som ger möjlighet att vid straffansvar stänga ute personer från butiker.
- Handels anser därför att utredningens konkreta förslag till tillträdesförbud – som utredaren dock inte stödjer – är väl balanserat och att det därför kan införas.
- Handels anser att en lag om tillträdesförbud dessutom bör innehålla möjlighet för polisen att fatta beslut om tillfälligt tillträdesförbud som sedan åklagaren, i enlighet med lagförslaget, kan fastställa eller upphäva, samt att åklagarens beslut sedan i enlighet med förslaget kan prövas av allmän domstol.
- Handels anser också att lagförslaget bör innehålla möjlighet för åklagaren att i likhet med idrottsarrangemang kunna fatta beslut om interimistiskt tillträdesförbud i avvaktan på att frågan avgörs i domstol.

Skäl för ett tillträdesförbud i extrema fall

En majoritet av de som arbetar i butiker trivs med sina arbeten. Men det finns problem som består i att kunder eller andra individer som har fri tillgång till butiken kan uppföra sig på ett sätt som stör och skapar oro bland de anställda. Detta är ett arbetsmiljöproblem som arbetsgivaren enligt lag måste kunna hantera och åtgärda. Utredningen har också föredömligt visat på vidden av vad butiksanställda kan råka ut för genom att använda arbetsmiljöverkets statistik. Den visar att 46 procent av butiksäljare hamnat i bråk och konflikt med kunder/utomstående, att 17 procent utsatts för hot och våld, att 9 procent har utsatts för personlig förföljelse och 21 procent av sexuella trakasserier.

Det som gör butiker mer utsatta än "stängda arbetsplatser" är att de är av naturliga skäl öppna för alla och därför kan man som anställd aldrig veta vem som kommer in genom dörrarna eller vilken avsikt personen i fråga har. I vissa enstaka fall sker upprepade trakasserier och förövaren är ofta väl känd. Det är i dessa fall ett tillträdesförbud med straffansvar skulle kunna vara verksamt som åtgärd.

Utredningen påvisar en rad goda och starka skäl till varför det skulle vara motiverat med en lag om tillträdesförbud. Men trots detta landar utredningen i att "det inte föreligger tillräckligt starka skäl för att införa en reglering som ger möjlighet att vid straffansvar stänga ute personer från varken butiker, simhallar eller bibliotek."

Handels delar inte denna slutliga bedömning. Visserligen anser Handels i likhet med utredningen att den grundlagsstadgade rörelsefriheten för individer är viktig och att det måste finnas starka skäl för att göra sådana inskränkningar. Men här menar Handels att det finns starka skäl och att utredningen inte korrekt gjort en sådan bedömning. Handels vill anföra följande invändningar.

Handels anser att hanteringen genom polis och rättsväsende sker på ett rättssäkert sätt och att det i sig är ett värn mot eventuellt missbruk av rörelsefriheten. Utredningen själv visar också att den grundlagsstadgade rörelsefriheten inte är något absolut hinder för att införa ett tillträdesförbud i butiker. Men menar som sagt att det måste finnas starka skäl.

Handels anser att butiker inte endast kan betraktas som offentlig plats till vilken alla kan ha tillgång, utan även som en arbetsplats där arbetsgivaren enligt lag har ett särskilt arbetsmiljöansvar.

Handels delar inte heller utredningens syn på ett förbud att besöka vissa butiker skulle kunna drabba enskilda hårt. Med det avser utredningen personer som bor på mindre orter med ett mycket begränsat urval, och i synnerhet om det är svårt för personen att ta sig till andra orter. Här finns bristande branschkunskap i resonemanget. Detta skulle enkelt kunna hanteras via nätbeställningar, eller genom andra särskilda beställningar och utlämningar. Handels tolkar detta som en avgörande del i utredningens bedömning men menar att det inte kan anses vara ett starkt argument emot tillträdesförbudet. Möjligheten finns redan idag att hindra tillträde för personer som begått brott i butiken,

vilket utredningen också pekar på. Någon principiell skillnad ser inte Handels i en ny lag om tillträdesförbud med straffansvar.

Handels anser vidare att det är viktigt att processen om tillträdesförbud bör kunna ske skyndsamt, och anser därför att polisen bör kunna besluta om tillfälligt tillträdesförbud och sedan lämna det till åklagare för att då, enligt ovanstående förslag, fastställa eller upphäva det tillfälliga tillträdesförbudet, som senare kan prövas av allmän domstol.

Handels anser också att möjlighet för åklagaren ska finnas att besluta om att förbud ska gälla i avvaktan på att frågan avgörs slutligt, ett så kallat interimistiskt beslut. Denna ordning finns för idrottsarrangemang och Handels ser inte att det skulle vara någon skillnad för butiker i det här avseendet.

Med vänlig hälsning

Susanna Gideonsson
Förbundsordförande

Stefan Carlén
Chefsekonom